[2019]14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 270

ਸ਼ੈਲੇਂਦਰ ਰਾਜਦੇਵ ਪਾਸਵਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਆਦਿ

(2017 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 333-334)

ਦਸੰਬਰ 13, 2019

[ਐਨ.ਵੀ. ਰਮਨਾ, ਸੰਜੀਵ ਖੰਨਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਦੰਡਾਵਲੀ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾ 120-B, 302, 363, 364, 364-A, 365 – ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੇਸ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ - ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕੇਸ ਕਿ 4 ਫਰਵਰੀ 2001 ਨੂੰ, ਰੁਟੀਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਸਵੇਰੇ 8:00 ਵਜੇ ਕੰਮ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦੁਪਹਿਰ 2:00 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸਦਾ 9 ਸਾਲ ਦਾ ਬੇਟਾ ਲਾਪਤਾ ਸੀ - ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ, ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਬਿਠਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੈ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਕੇਸ ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ - ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਪਹੁੰਚ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲੜੀ ਦੇ

ਸਾਰੇ ਲਿੰਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੂਰੇ ਹੋਣ - ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -28 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ - 29 ਦੇ ਸਬੂਤ, ਜੋ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ -1 ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸਪਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਦਾ ਬੇਟਾ 4 ਫਰਵਰੀ 2001 ਤੋਂ ਲਾਪਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਭਾਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅੰਤਰ ਸੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਿਲੀ ਲਾਸ਼ ਉਸਦੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਸੀ - ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 16 ਸਾਲ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਉਮਰ 9 ਸਾਲ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਪੂਰੀ ਲੜੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ - ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ - ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ - ਧਾਰਾ 21 (1) (a) - ਭਾਰਤੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਐਕਟ - ਧਾਰਾਵਾਂ 3, 5

XXXXXX

ਅਪਰਾਧਕ ਕਾਨੂੰਨ - ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ - ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ - ਕਿਹਾ: ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਭਾਰ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ "ਮਜ਼ਬੂਤ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ।

ਸਬੂਤ - ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ - ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ : 1.1 ਪੀਡਬਲਯੂ -28 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -29 ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਦਾਰਥਕ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ -28 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -29 ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਰਜੁਨ 4 ਫਰਵਰੀ 2001 ਤੋਂ ਲਾਪਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਭਾਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।) ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਲਾਸ਼ ਉਸਦੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 16 ਸਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੀ ਉਮਰ 9 ਸਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ

ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੋ-ਪੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ: -

XXXXXX

(i) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ii) ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ -28 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -29 ਦੇ ਸਬੂਤ, ਜੋ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ -1 ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸਪਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ -1 ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ 04.02.2001 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ 13.02.2001 ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ 14.02.2001 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ 36 ਤੋਂ 48 ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅੰਤਰ ਸੀ। ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ-1 ਵੱਲੋਂ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ। (ਪਾਰਸ 10-12, 15) [278-ਏ, ਡੀ-ਜੀ; 279-ਬੀ-ਸੀ; ਈ-ਐਫ; 280-G; 281-A-C]

1.2 ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਲੜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲਿੰਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੂਰੇ ਹੋਣ। ਹਰੇਕ ਲਿੰਕ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਲੜੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ, ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਪੂਰੀ ਲੜੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੀ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -1, ਪੀਡਬਲਯੂ -9 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -22 ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਥਿਤ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ/ ਡਰ/ ਧਮਕਾਉਣ ਦੀ ਡਿਗਰੀ, ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। (ਪਾਰਸ 16-18) [281-D-H; 282-A]

XXXXXX

1.3 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੀਡਬਲਯੂ -1 ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਆਖਰੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸਿਧਾਂਤ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ, ਕਥਿਤ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ: ਅਜਿਹੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਅਸਲ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਜਿਹੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 4 ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਟਾ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ"। ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਭਾਰ ਅਤੇ

ਵਿਚਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ "ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ" ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ। [ਪਾਰਸ 20-22] [283-B-G; 284-A]

XXXXXX

ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਦੀਚੰਦ ਸ਼ਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1984) 4 SCC 116: [1985] 1 SCR 88; ਬੋਧ ਰਾਜ ਉਰਫ ਬੋਧਾ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ (2002) 8 SCC 45: [2002] 2 Suppl. SCR 67; ਰਾਮਬ੍ਰਕਸ਼ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ (2016) 12 SCC 251: [2016] 2 SCR 599; ਅੰਜਨ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ 2017 (6) ਸਕੇਲ 556; ਸਹਿਦੇਵਨ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ (2012) 6 SCC 403: [2012] 4 SCR 366; ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (2012) 11 SCC 768 : [2012] 7 SCR 91; ਟੋਟਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1987) 2 SCC 529 : [1987] 2 SCR 747; ਚੰਦਰੱਪਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2007) 4 SCC 415: [2007] 2 SCR 630 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ		
[1985] 1 SCR 88	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 13
[2002]2 Suppl. SCR 67	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 14
[2016] 2 SCR 599	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 14

2017 (6) SCALE 556	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 14
[2012] 4 SCR 366	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 19
[2012] 7 SCR 91	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 19
[1987] 2 SCR 747	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 21
[2007] 2 SCR 630	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 21

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2017 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 333-334

ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 28.09.2016/13.10.2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ 2006 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 50 ਦੇ ਨਾਲ 2006 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1022 ਵਿੱਚ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨੀਸ਼ਾ ਟੀ. ਕਰੀਆ, ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਐਸ. ਮੰਗਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਖਦਾ ਕਾਲੜਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੋਨਾ ਕੇ. ਰਾਜਵੰਸ਼ੀ, ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੌਮਿਆ ਕੁੰਡੂ, ਅਨੁਰਾਗ ਕਸ਼ਯਪ, ਅਨਿਰੁਧ ਪੀ. ਮਯੀ, ਏ. ਰਾਜਰਾਜਨ, ਪੀ.ਐਸ. ਸੁਧੀਰ, ਰਿਸ਼ੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਯੂਰੀ ਨਈਅਰ ਚਾਵਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਨੀ ਮੈਥਿਊ, ਭਰਤ ਸੂਦ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰੂਤੀ ਜੋਸ, ਪੇਸ਼ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸਨ।

XXXXXX

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.

1. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ 28 ਸਤੰਬਰ, 2016 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302, ਧਾਰਾ 363, 364, 364-A ਅਤੇ 365 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 120-B, ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (1) (a) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 5 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ:

ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ	**ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਗਈ**	**ਡਿਫਾਲਟ ਵਾਕ**
ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302	ਉਮਰ ਕੈਦ + 10,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ	ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕੈਦ।
ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 363	ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ + 5,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ	ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕੈਦ
ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 364	10 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ + 5,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ	ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਕੈਦ
ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 364-A	ਉਮਰ ਕੈਦ + 10,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ	ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਕੈਦ
ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 365	ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ + 5,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ	ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਾਧਾਰਨ ਕੈਦ

2. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 5 ਫਰਵਰੀ 2001 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਰਮਹੰਸ ਮੰਗਲ ਯਾਦਵ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਨੇ ਕਪੋਦਰਾ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ, ਅਰਜੁਨ, ਉਮਰ ਲਗਭਗ 9 ਸਾਲ, ਜੋ ਦੂਜੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ, 4 ਫਰਵਰੀ 2001 ਤੋਂ ਲਾਪਤਾ ਸੀ। ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਰੁਟੀਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਵੇਰੇ 8:00 ਵਜੇ ਕੰਮ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੁਪਹਿਰ 2:00 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਲਈ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਰਜੁਨ ਲਾਪਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਅਰਜੁਨ ਨੂੰ ਗਲੀਆਂ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਕੋਲ ਲੱਭਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਂਟਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 14 ਫਰਵਰੀ 2001 ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ 1) ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੈਲੇਂਦਰ ਰਾਜਦੇਵ ਪਾਸਵਾਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1, ਤਲਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

XXXXXX

ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਵਾਪੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਜਾ ਸਾਧੂਸ਼ਰਨ ਹਰੀਨੰਦਨ ਯਾਦਵ (ਪੀਡਬਲਯੂ -9) ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮਚੰਦ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਵਾਪੀ ਭੇਜਿਆ। ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 'ਤੇ ਪਰਮਹੰਸ

(ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਗਭਗ 50 ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅਰਜੁਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਰਾਮਕੇਵਲ ਮੁਤੂਰ ਯਾਦਵ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਰਜੁਨ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਮ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਨਾਥ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ੈਲੇਂਦਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 14 ਫਰਵਰੀ 2001 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

4. ਕਥਿਤ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਜਾ, ਸਾਧੂਸ਼ਰਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -9) ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜੁਗੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਵਾਪੀ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵਾਪੀ ਵਿਖੇ ਸੰਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੁਗੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੰਜੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

5. ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ 13 ਫਰਵਰੀ 2001 ਨੂੰ ਨਗੀਨਭਾਈ ਕਲਿਆਣਜੀ ਪਟੇਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ -15) ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬੇਟੇ ਸੰਜੇ ਪਟੇਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ -5) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੱਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਵਿਗੜੀ ਹੋਈ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਾਂਡੇਸਰਾ ਦੇ ਥਾਣੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਕਤ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਸੂਰਤ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੁਰਦਾਘਰ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

6. ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਅਰਜੁਨ ਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ 14 ਫਰਵਰੀ 2001 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਅਰਜੁਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨਾਲ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਾਈਕਲ ਛੱਡੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਦਿਖਾਇਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਅਰਜੁਨ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

7. ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 363, 364, 364-A, 365 ਅਤੇ 302 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (1) (a) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਸਫੋਟਕ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ 5 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।

XXXXXX

8. ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੇਸ ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 17 ਜਨਵਰੀ 2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਸਨ:

(I) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸ਼ੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(II) ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

(III) ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਸਨ।

(IV) ਜਦੋਂ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾ ਪੰਚਨਾਮਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਲ ਜਾਂ ਹੱਡੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਪਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ।

(V) ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।

(VI) ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫਿਰੌਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਮਕਸਦ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(VII) ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪੂਰੀ ਲੜੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼।

9. ਕਮਲੇਸ਼ ਭਗਵਾਨਭਾਈ ਠਾਕੁਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ -28) ਅਤੇ ਕਾਸ਼ੀਬੇਨ ਛਿੱਤੂਭਾਈ ਪਟੇਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ -29) ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਆਖਰੀ ਵੇਖੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਦੌਰਾਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।

ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਉਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

XXXXXX

10. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਕਮਲੇਸ਼ (ਪੀਡਬਲਯੂ -28) ਅਤੇ ਕਾਸ਼ੀਬੇਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -29) ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ। ਕਮਲੇਸ਼ (ਪੀਡਬਲਯੂ -28) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਧਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿੱਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਰਜੁਨ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਸ਼ੀਬੇਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -29) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜੁਨ ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਾਸ਼ੀਬੇਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -29) ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਨੇ ਕਮਲੇਸ਼ (ਪੀਡਬਲਯੂ -28) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਰਜੁਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਮਲੇਸ਼ (ਪੀਡਬਲਯੂ -28) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਅਰਜੁਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਵੀਡੀਓ ਗੇਮ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕਾਸ਼ੀਬੇਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -29) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਅਰਜੁਨ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਏ। ਕਾਸ਼ੀਬੇਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -29) ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਅਗਵਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹਿਸ ਯੋਗ ਹੈ, ਜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਘਰ - ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਕਾਸ਼ੀਬੇਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -29) ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰੀ (ਪੰਜ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ) 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਕਮਲੇਸ਼ (ਪੀਡਬਲਯੂ -28) ਅਤੇ ਕਾਸ਼ੀਬੇਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -29) ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਅਰਜੁਨ 4 ਫਰਵਰੀ 2001 ਤੋਂ ਲਾਪਤਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਅਰਜੁਨ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ

ਦੀ ਭਾਲ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

11. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 13 ਫਰਵਰੀ 2001 ਨੂੰ ਨਗੀਨਭਾਈ ਪਟੇਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ -15) ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਪਟੇਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ -5) ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਸੜੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਅਰਜੁਨ ਦੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਪਿਤਾ, ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਰਜੁਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉਕਤ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਹੈ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਮੁਨੱਵਰਖਾਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -24) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਨੇ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਦਾਲਤੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁਨਾਵਰਖਾਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -24) ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਪਛਾਣ ਮੈਮੋ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗਣੇਸ਼ਭਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ -17) ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ 'ਤੇ ਪੰਚਨਾਮਾ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਸ਼ ਸੜ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਕੀੜੇ ਸਨ।

XXXXXX

ਪਾਂਡੇਸਰਾ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਮਾਨਸਿੰਘਭਾਈ ਵਲਵਾਈ (ਪੀਡਬਲਯੂ-20) ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨੰਗਾ ਸਰੀਰ ਕਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਫੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਬਾਹਰੀ ਚਮੜੀ ਸੜ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹੱਡੀ ਗੋਡੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੱਜੀ ਲੱਤ ਦੇ ਪੰਜੇ ਤੱਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਪ੍ਰਵੀਨਭਾਈ ਕਾਲੀਦਾਸ ਪਟੇਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ -27) ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਹੋਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ “Ex -88” ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਅਤੇ PM ਦੀ ਮੌਤ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ 36-48 ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 16 ਸਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਰਜੁਨ ਦੀ ਉਮਰ 9 ਸਾਲ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟਿਬੀਆ ਅਤੇ ਫਾਈਬੂਲਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਫਾਰਮ ਤੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜੋ ਡਾਕਟਰ ਮੁਹੰਮਦ ਕੁਰੈਸ਼ੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ -25) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਹੰਮਦ ਕੁਰੈਸ਼ੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ 25) ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੱਡੀਆਂ ਵਿਗੜਨ ਦੇ ਇੱਕੋ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਦੀ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸਹੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਿਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਹੱਡੀਆਂ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ FSL ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਹੱਡੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕ੍ਰੋਮੋਸੋਮ ਰਾਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹੱਡੀਆਂ ਮਰਦ ਦੀਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਔਰਤ ਦੀਆਂ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ DNA ਟੈਸਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਦਾ ਪੱਖ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਅਤੇ ਅਰਜੁਨ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

12. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੇਸ ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੋ ਗੁਣਾ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ: -

(i) ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਹਰ ਲਿੰਕ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ii) ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

13. ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਦੀਚੰਦ ਸ਼ਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ[1] ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ:-

"ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜਤਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਕਿ ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗਲਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਇਹ ਕਿ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਲਏ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਲੜੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪਰਾਧ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ।

---

[1](1984) 4 SCC 116

XXXXXX

14. ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੰਨਾ ਘੱਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮੌਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਬੋਧ ਰਾਜ ਉਰਫ ਬੋਧਾ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ [2], ਰਾਮਬ੍ਰਕਸ਼ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ [3], ਅੰਜਨ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ [4] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ: -

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੀ ਗਈ ਥਿਊਰੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸਮਾਂ ਅੰਤਰ ਇੰਨਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਲੇਖਕ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਲੰਬਾ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ।

15. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ -28 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ -29 ਦੇ ਸਬੂਤ, ਜੋ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ -1 ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸਪਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ

ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉਸ ਬਿੰਦੂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ -1 ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਮੌਤ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਈ ਸੀ।

XXXXXX

ਸ਼ੈਲੇਂਦਰ ਰਾਜਦੇਵ ਪਾਸਵਾਨ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਆਦਿ [ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.]

281

ਸਰਕਾਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ 04.02.2001 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ 13.02.2001 ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ 14.02.2001 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਤੋਂ 36 ਤੋਂ 48 ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅੰਤਰ ਸੀ। ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ-1 ਵੱਲੋਂ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਕੇਸ ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ-1 ਦੇ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਕ ਲੜੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੋੜਿਆ ਸੀ।

[2] (2002) 8 SCC 45

[3] (2016) 12 SCC 251

[4] (2017) (6) ਸਕੇਲ 556

16. ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਿਤੀਗਤ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਤਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੇ ਲੜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲਿੰਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੂਰੇ ਹੋਣ। ਹਰੇਕ ਲਿੰਕ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਲੜੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ, ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

17. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਪੂਰੀ ਲੜੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

18. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ । ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਰਾਮਕੇਵਲ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਅਰਜੁਨ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1), ਸਾਧੂਸ਼ਰਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -9) ਅਤੇ ਹੀਰਾਲਾਲ ਯਾਦਵ (ਪੀਡਬਲਯੂ -22) ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਅਜਿਹਾ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਸਾਧੂਸ਼ਰਨ (ਪੀਡਬਲਯੂ -9), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ

ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ - ਪਰਮਹੰਸ (ਪੀਡਬਲਯੂ -1) ਅਤੇ ਹੀਰਾਲਾਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ -22) ਦਾ ਜੀਜਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਥਿਤ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਲਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ/ ਡਰ/ ਧਮਕਾਉਣ ਦੀ ਡਿਗਰੀ, ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ।

XXXXXX

19. **ਸਹਿਦੇਵਨ ਬਨਾਮ ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ**[5] ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"14. ਇਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਟੁਕੜਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਪਦਾਰਥਕ ਗੜਬੜੀਆਂ ਜਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਸੰਭਵਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਅਨੁਸਾਰ ਠੋਸ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣ 'ਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ।

ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਤ ਹੋਏ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ, **ਸਹਿਦੇਵਨ** (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ **ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਜਗਰੂਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ**[5] ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

30. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਸਹਿਦੇਵਨ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਐਸ.ਕੇ. ਯੂਸਫ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪੰਚੋ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ; ਕਿ ਇਹ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਵਧੇਰੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਸਨੂੰ ਠੋਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਦਾਰਥਕ ਅੰਤਰ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਸੰਭਵਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਤੱਥ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

---

[5] (2012) 6 SCC 403

[6] (2012) 11 SCC 768

XXXXXX

20. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਜੁਨ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ, ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੀ ਗਈ ਥਿਊਰੀ, ਕਥਿਤ ਗੈਰ-ਨਿਆਂਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਪਦਾਰਥਕ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਸਾਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ: ਅਜਿਹੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਅਸਲ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਜਿਹੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

21. ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਠੋਸ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਰਾਮਕੇਵਲ ਮੁਤੂਰ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਅਜੈ @ ਪ੍ਰਦੀਪ ਹੀਰਾਲਾਲ ਗੁਪਤਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 4, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸਿੱਟਾ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ

ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ"।[7] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਭਾਰ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ "ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ" ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਥਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

---

[7] ਟੋਟਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1987) 2 SCC 529

[6] ਚੰਦਰੱਪਾ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2007) 4 SCC 415

XXXXXX

22. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ FIR ਨੰਬਰ 55/2001 ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਪਵੇ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi